

5 minut dla oberka - zgłoszenia do 25.09

Oberek (zwany też obertasem, drygantem, okrągłakiem, okrągłym, wyrwasem, wyrwanym, wyrwasem, zawijaczem itp.) charakteryzuje się trójmiarowym metrum, rytmiką mazurkową, szybkim tempem, wirowością oraz sporą dozą improwizacji, przejawiającej się w stosowaniu rozlicznych elementów ozdobnych w krokach, ujęciach i gestach rąk.

Nazwa tańca pochodzi od słowa obracać się. W formie narodowej to taniec wzorowany na wiejskich tańcach z terenu Mazowsza, przyjęty przez warstwy wyższe w ciągu XIX wieku i poddany stylizacji w estetyce salonowo-scenicznej, ideologizacji narodowej, popularyzacji i standaryzacji uwzględniającej powszechnie przyjęte przekonania o swoistości zachowanych elementów ruchowo-muzycznych.

Według badań etnograficznych oberek wyłonił się z gatunku mazura dopiero pomiędzy 1750 a 1830 rokiem, stopniowo zresztą rugując wiejskiego mazura. Nazwa „obertas” pada w korespondencji Fryderyka Chopina z 1825 roku, relacjonującej przebieg dożynek w Obrowie. Kompozytor jako jeden z pierwszych wplótł fragmenty o charakterze oberkowym do niektórych swoich mazurków z okresu warszawskiego. Jednak nazwa „oberek” w literaturze pojawiła się dopiero w roku 1831 w pracy "Gry i zabawy różnych stanów..." Łukasza Gołębiowskiego, a pierwsza kompozycja określona tym mianem (Obertas-mazur Kazimierza Lubomirskiego) w 1839 roku. Z kolei Oberek ze zbioru "Kwiaty karnawałowe" Karola Hausera z 1846 roku jest najstarszym znanym nam potwierdzeniem wykonania oberka w salonowej praktyce tanecznej. Dzięki opisowi z podręcznika Mieczysława Rościszewskiego wiemy, że oberka tańczono chętnie pod koniec zabawy, a tancerze używali także pas mazurowych (hołubca, pas marché) oraz „wyrwasów. Należy zaznaczyć, że w na początku XX wieku rozwinęła się także wersja sceniczna narodowego oberka.

Współcześnie stosuje się najczęściej formę, która została ustalona w latach 1987-1989 przez Radę Ekspertów ds. Folkloru Ministerstwa Kultury i Sztuki. Rada precyzyjnie określiła ustawienia, ujęcia i objęcia w parze, pozycje rąk i rodzaje kroków, elementy ozdobne wykonywane przez tancerkę i tancerza oraz figury wykonywane w obrębie pary.

Oberek wprowadził wiele ludowego żywiołu do muzyki narodowej. W muzyce artystycznej można spotkać oberki w twórczości F. Chopina, H. Wieniawskiego, G. Bace-wicz, R. Statkowskiego. Oberki do tańca towarzyskiego, odbiegające od wzorów ludowych, komponowali O. Kolberg, L. Lewandowski, K. Namysłowski, F. Dzierżanowski i inni. Oberek jest tańcem niezwykle ciekawym i inspirującym w konfrontacji par z różnych regionów Polski, ponieważ to taniec ogólnopolski, nieprzypisany etnograficznie do jakiegoś konkretnego regionu kraju. Z tego też powodu jest nieco odmiennie tańczony w różnych regionach.

Zaplanowane zadanie zakłada realizację konkursu tanecznego w dwóch kategoriach:
konkurs oberka w formie tradycyjnej dla par autentycznych
konkurs oberka w formie stylizowanej dla zespołów (grup) tańca ludowego

W kategorii drugiej konkurs będzie wydarzeniem unikatowym. Uczestnicy muszą przygotować układ choreograficzny oberka do tej samej, narzuconej przez organizatora muzyki. Spowoduje to podniesienie trudności jego przygotowania, a jednocześnie ukarze różnorodność możliwych interpretacji tej samej muzyki. Dodatkowym atutem jest wprowadzenie elementu rywalizacji na ściśle określonych zasadach ograniczających pewną uznaniowość oceny, który powinien uatrakcyjnić sam konkurs w oczach uczestników.

W takiej formule konkurs tańca ludowego odbył się tylko dwa razy w powojennej historii naszego kraju. Pierwszy raz w 1955 roku przy okazji V Światowego Festiwalu Młodzieży i Studentów w Warszawie, drugi raz konkurs oparty na tych samych zasadach został zorganizowany w Wolborzu w roku 1998 roku i cieszył się ogromnym zainteresowaniem. Wzięło w nim udział 16 zespołów reprezentujących różne regiony etnograficzne z terenu Polski.

Celami projektu dla kategorii par autentycznych są: dokumentacja oberka jako tradycyjnego tańca ludowego, edukacja pozostałych uczestników konkursu oraz widzów, rejestracja wybitnych tancerzy wiejskich jako nosicieli tradycji tanecznej, kontynuowanie przekazu międzypokoleniowego w kultywowaniu tradycji tanecznych, zaś dla kategorii zespołów (grup): przybliżenie oberka jako tańca tradycyjnego, a jednocześnie jako tańca narodowego, stworzenie możliwości i pola do konfrontacji dla choreografów zespołów folklorystycznych, kontynuowanie przekazu międzypokoleniowego w kultywowaniu tradycji tanecznych. Udział w konkursach, przeglądach bądź festiwalach ogólnopolskich wymaga również od uczestników uporządkowanej wiedzy na temat tańca, jaki będą prezentować. Dlatego też realizacja zadania sprzyjać będzie pogłębieniu wiedzy o oberku wśród zawodników konkursowych.

Spotkanie na jednej scenie dwóch form tego narodowego tańca stworzy platformę do (zarówno w aspekcie historycznym, jak i współczesnym) do podjęcia działań na rzecz wzmacniania potencjału kultury ludowej, co przyczyni się do wzmacniania tożsamości i wiedzy na temat dziedzictwa kulturowego.

Projekt dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

W logotypie konkursu wykorzystano wycinankę Kazimierza Balcerzaka z Sieradza.

Więcej informacji:

<http://www.ldk.lodz.pl/aktualnosci-a3/przedluzony-termin-5-minut-dla-oberka-r4183>